

FAKTA & BAKGRUND

1500-talets Stradivarius inom orgelbyggeriet

Familjen Brebus var under 1500-talet ledande orgelbyggare i Europa. Bröderna Gilles och Hans växte upp i Antwerpen i Belgien och lärde sig orgelbyggeri av sin far Gomaar Brebus. De flyttade snart ut i Europa och kom att bygga orglar från Madrid i söder till Köpenhamn i norr. Hans Brebus slog sig 1569 ned i Köpenhamn och blev 1570 kunglig hovleverantör. Från hans verkstad i den danska huvudstaden skeppades orglar till hela Danmark och norra Europa. I början av 1600-talet beställdes en orgel till Marstrand, vid denna tid en viktig dansk hamn- och handelsstad.

En äkta Brebus-orgel till Marstrand 1604

Orgeln levererades 1604, ett år efter Hans Brebus död, till Marstrands kyrka. Det är troligt att det rörde sig om ett äldre instrument, en orgel från slutet av 1500-talet som ställts i ordning på verkstaden i samband med mästarens död. Orgeln placerades på en sidoläktare i koret på den norra väggen. Marstrand fick en orgel av det finaste slag som fanns att uppbringas i Europa. Den vittnar om Marstrands rika musikkultur – endast det bästa var gott nog för staden! Den mest avancerade musiken för röster, instrument och orgel kunde nu musiceras innanför kyrkans murar.

Brebus-orgeln byggs om och säljs till Morlanda 1804

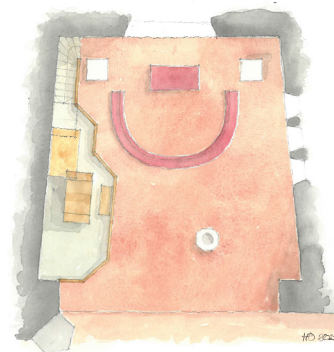
I början av 1700-talet hade Brebus orgeln drabbats av korrosion i pipmaterialet och måste byggas om. Den tyske orgelbyggaren Elias Wittig, som verkade i Göteborg, renoverade orgeln 1715. På 1780-talet genomgick den en om- och tillbyggnad så att den bättre skulle kunna ackompanjera psalmsången, en ny, viktig funktion för orglarna vid denna tid. Men arbetet var tyvärr av undermålig kvalitet; instrumentet fungerade inte tillfredställande. 1804 såldes den på auktion till patron Bildt på Morlanda säteri och flyttades samma år till Morlanda kyrka. Marstrands kyrka fick under kommande år en ny interiör med läktare i väster och 1817 ett nytt, mäktigt orgelverk av Johann Everhardt den yngre.

FRÅGOR?

Kontakta Hans Davidsson
Orgelsakkunnig
hans.davidsson@organacademy.se

Översiktsvy

Orgelrenässans i Marstrand

- ett världsunikt kulturarv

ORGELRENÄSSANS I MARSTRAND

ETT VÄRLDSUNIKT KULTURARV

1604 fick Marstrand sin första orgel, en unik orgel av högsta europeiska klass – en renässansorgel. Under 1700-talet byggdes orgeln om och såldes 1804 till Morlanda församling på Orust. Denna orgel restaurerades 2001 och är idag Sveriges äldsta spelbara orgel.

Men hur klingade den ursprungliga orgeln i Marstrands kyrka 1604?

Med projektet Orgelrenässans i Marstrand ska vi ta reda på detta.

Med hjälp av senaste forskningsrön bygger vi med 1500-talets hanverksmetoder en rekonstruktion av Brebus-orgeln. Sveriges äldsta orgel återskapas, den enda i vårt land med placering i koret på en sidoläktare, som också rekonstrueras.

Ett unikt centrum för dansk och svensk renässansmusik skapas. Marstrands kulturarv återuppväcks, staden berikas och kan på nytt bli ett europeiskt kultur- och musikcentrum.

VISIONEN

Vad kommer vi att kunna uppleva med den återskapade Brebus-orgeln?

Den återskapade Brebus orgeln kommer i Marstrands kyrkas underbara akustik att ge ideala förutsättningar för renässansens orgel-, vokal- och instrumentalmusik. Vi kommer att kunna uppleva klosterkulturens gregorianska sång i växelspel med orgelns renässansklanger. Vi kommer att få uppleva musik för orgel, sång och olika instrumentkombinationer på ett sätt som inte kan upplevas någon annanstans i Sverige – en intim katedralupplevelse.

Orgelns placering gör det också möjligt att uppleva Hansa-städernas rika musik för större ensembler med sångare och instrument i Marstrands kyrkas kor.

Okänd musik kommer att kunna utforskas, framföras och levandegöras. Ett unikt centrum för nordeuropeisk renässansmusik skapas. Internationella kurser och workshops kommer att kunna hållas. Marstrands kulturarv återväcks, den forna Hansa-staden berikas och kan på nytt bli ett europeiskt kulturcentrum.

VÄGEN MOT MÅLET

Morlanda-orgeln genomgick 1999–2001 en fullständig dokumentation och genomgripande restaurering vilka utfördes av det tvärvetenskapliga orgelforsknings-centret GOArt vid Göteborgs universitet med orgelbyggare Mats Arvidsson som övergripande ansvarig, professor Hans Davidsson som projektledare och en internationell expertgrupp.

Kunskapen från detta projekt kommer väl till pass när vi ska återskapa Brebus-orgeln i Marstrand. Med hjälp av senaste forskningsrön om 1500-talets hanverksmetoder kommer Brebus-orgeln att rekonstrueras. Ett team med ledande orgelbyggare och internationella experter bildas. Sveriges äldsta orgel återskapas. Det blir den enda i vårt land med placering i koret på en sidoläktare. Orgelns placering i koret kommer att ge en idealisk akustisk effekt av både rymd och tydlighet; de bästa förutsättningar för musicerande med vokal- och instrumentalmusik.